

TALOUSARVIO 2025 TALOUSSUUNNITELMAT 2026 JA 2027

Laadintaohje

1. Alustava laadinta-aikataulu

- Talousarvion alustavat luvut järjestelmään **pe 18.10.2024** mennessä.
- Lautakuntien talousarvioesitykset ja investointisuunnitelma sekä tekstiosat hyväksyttynä **to 31.10.2024** mennessä.
- Talousarvioesitys käsitellään hallituksessa **marraskuun** aikana.
- Talousarvioesitys viedään kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi **joulukuussa**.

2. Yleiset laadintaperusteet

Kunnan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa, ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Kuntastrategia on otettava huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Kunnan talousarvio ja taloussuunnitelma laaditaan kaudelle 2025-2027. Vuosi 2025 on talousarviovuosi ja kaksi seuraavaa vuotta ovat suunnitelmavuosia.

Talousarvio ja –suunnitelma laaditaan ja esitetään ilman arvonlisäveroa sekä tulojen että menojen osalta. Talousarvio- ja suunnitelmavuosien luvut tulee esittää **100 euron** tarkkuudella.

Talousarvio laaditaan **Accuna-ohjelman budjetoinnilla** lautakuntatasolla. Hallintokuntien sihteerit syöttävät luvut järjestelmään.

Accunaan lisätään budjetointioikeuksia syksyn aikana niitä tarvitseville henkilöille. Myös käyttäjäkoulutusta tullaan toteuttamaan myöhemmin sovittavana ajankohtana.

3. Talouden yleiset näkymät

Talouden taantuma on väistymässä, ja kasvu käynnistyy vähitellen. Julkinen talous pysyy kuitenkin alijäämäisenä, ja velka kasvaa edelleen valtiovarainministeriön arvion mukaan. Suomen talous kasvoi hieman vuoden 2024 ensimmäisellä neljänneksellä, ja loppuvuotta kohden kasvun on odotettu vahvistuvan. Vuoden 2024 aikana bruttokansantuote ei kuitenkaan vuositasolla kasva. Vuonna 2025 bkt:n arvioidaan kasvavan 1,6 prosenttia ja vuonna 2026 1,5 prosenttia.

Yksityisen kulutuksen kasvu vahvistuu inflaation hidastuessa ja korkotason alentuessa. Investoinnit kasvavat, kun rakentaminen toipuu jyrkästä laskusta ja energiasiirtymään sekä turvallisuuteen liittyvät investoinnit lisääntyvät. Hallituksen toimet julkisen talouden vahvistamiseksi kuitenkin nostavat hintoja, vähentävät kotimaista kysyntää ja hidastavat talouden kasvua vuosina 2025 ja 2026.

Työllisyys heikkenee vielä tänä vuonna mutta kääntyy uudelleen kasvuun, kun talous toipuu ja hallituksen työllisyystoimet sekä maahanmuutto lisäävät työvoiman tarjontaa. Vuoteen 2026 mennessä työllisyys kasvaa noin prosentin vuosittain, ja 15–64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 73,9 prosenttiin. Kuluvana vuonna työttömyys kuitenkin kasvaa 7,9 prosenttiin, kun työpaikat vähenevät rakennusala ja teollisuudessa. Kun tuotannon kasvu elpyy, työttömyys alkaa vähentyä. Vuonna 2026 työttömyysaste alenee 6,9 prosenttiin.

Kun talous toipuu taantumasta, julkisen talouden alijäämät alkavat vähitellen pienentyä. Lisäksi hallituksen ohjelmassaan ja kehysriihen yhteydessä päättämät toimet vahvistavat julkista taloutta. Tuoreet tiedot verotuksesta ennakoivat kuitenkin aiemmin arvioitua pienempää verotulojen kertymää kuluvalle vuodelle. Samaan aikaan erityisesti hyvinvointialueilla ja kuntahallinnossa menojen kasvu on ollut ennakoitua nopeampaa. Näiden myötä julkisen talouden ennuste heikentyy aiemmin ennustetusta.

Julkisen talouden alijäämän ennustetaan olevan tänä vuonna 3,7 prosenttia suhteessa bkt:hen, kun sen keväällä ennustettiin olevan 3,5 prosenttia. Ensi vuonna alijäämän ennustetaan olevan 3,1 prosenttia ja vuonna 2026 2,6 prosenttia.

Alijäämien syventymisen myötä arvio velkasuhteesta on myös hieman aiempaa synkempi. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon alijäämät yhdessä talouden nollakasvun kanssa kasvattavat julkista velkaa suhteessa bkt:hen tänä vuonna. Valtion velkasuhde kasvaa yli 80 prosentin. Talouskasvu ja alijäämien supistuminen hidastavat velkasuhteen kasvua vuodesta 2025 eteenpäin. Tästä huolimatta velkasuhteen kasvu jatkuu läpi koko ennustejakson.

Savukosken kunnan talousarvion ja –suunnitelman perusta

Kuntastrategia ohjaa taloussuunnittelua

Kuntastrategia ohjaa kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua. Strategiassa on huomioitu kunnan ja kuntalaisten tavoitteet kunnan toimintojen kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi. Keskeisimpänä tavoitteena on pitää kunta itsenäisenä. Kunnan strategisen suunnittelun keskiössä on kiinteistöpolitiikka. Kunta on toisaalta investoinut uusiin tiloihin ja toisaalta luopunut osasta vanhoja kiinteistöjään. Osa vanhoista kiinteistöistä on purettu ja osa taas myyty.

Savukosken kunnan asukasluku vuoden 2023 lopussa oli 978 asukasta. Vähenevä ja ikääntyvä väestö yhdistettynä alkutuotantovaltaiseen elinkeinorakenteeseen vaikuttaa kunnan

verotulokertymään verrattuna vastaavankokoisiin kuntiin. Suunnittelukaudella 2025-2027 kuntaan ei ole tulossa kaivostoimintaa, tuulivoimaa tai muita merkittäviä investointeja, jotka vaikuttaisivat oleellisesti kunnan verotulokertymään. Vuosi 2023 ei ole täysin vertailukelpoinen seuraaviin vuosiin nähden, koska sote-uudistukseen liittynyt nk. verohäntä vaikutti vielä vuonna 2023.

Kunnan taloudellinen tilanne:

Savukosken kunnan vuoden 2023 vahvistamaton tilinpäätös on 144 840 € ylijäämäinen ja taseessa kertynyt kumulatiivinen ylijäämä ko. tilikauden lopussa oli 2 489 733,74 euroa. Ylijäämä ei tarkoita samaa kuin kunnan tilivaranto. Kunnan lainat ja lainoihin rinnastuvat leasing-vastuut olivat tilikauden lopussa yhteensä: 5 628 142,74 €, mikä tarkoittaa 5 696 €/asukas €.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Savukosken kunnan suhteellinen velkaantuneisuus oli -10,17 %. Vuonna 2015 se oli vielä 38,2 %. Kriisikuntaraja on >50 %. Suhteellinen velkaantuneisuus -tunnusluku ei kuitenkaan huomioi lainoihin rinnastuvia leasing-vastuita.

Kunnan saamat verotulot ovat nousemassa vuonna 2025. Viimeisimmän verotuloennustekehikon mukaan kunta on saamassa verotuloja 2 765 000 € ja valtionosuuksia 1 871 730 €. Verotulot ovat nousemassa 12,2 ja valtionosuudet 6,35 prosenttia. Yhteensä verotulot ja valtionosuudet ovat 4 636 730 €.

On kuitenkin huomattava, että niin verotulot kuin valtionosuudetkin voivat muuttua ennusteesta. Valmisteilla oleva valtionosuusuudistus tekee talouden ennustamisesta hankalaa jo suunnittelukaudella.

Investoinnit: Investoinnit tulee suunnitella ja toteuttaa kokonaisuus huomioiden siten, että investoinneilla voidaan hillitä käyttötalousmenojen kasvua vastaisuudessa, koska investointien toteutus aiheuttaa merkittävän velkaantumisen nousun.

4. Rakenne

Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan käyttötalouden, tuloslaskelman, investointien ja rahoituksen näkökulmista:

Käyttötalousosassa asetetaan palveluille ja hallinnolle tavoitteet ja budjetoidaan niiden toteuttamisessa tarvittavat menot ja tulot.

Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin.

Investointiosassa budjetoidaan investointisuunnitelmat, niiden kustannusarviot, tavoitteet, rahoitusosuudet sekä lainat ja toteutuksessa oleva omaisuuden myynti. Tässä huomioidaan myös investointien jaksottuminen suunnitelmavuosille.

Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

Tekstiosassa perustellaan talousarvio ja taloussuunnitelma sekä tavoitteet ja niiden seurannassa käytettävät mittarit. Perusteluissa ilmenevät mm. toiminnan muutosten vaikutukset menoihin ja tuloihin, sekä suurimmat hankinnat.

5. Määrärahojen ja tuloerien laskenta

Menot

Palkat:

Vakinaisen henkilöstön palkkakulut 2025 lasketaan elokuun 2024 palkkojen mukaan. Palkkasihteeri ilmoittaa talousarvion laatijoille palkkatiedot. Myös suunnitelmavuosien 2026-2027 palkat ilmoitetaan vuoden 2024 palkkojen mukaan. Korotuksia näille vuosille ei ole vielä tiedossa. Sijaisten palkat arvioidaan **erikseen ja perustellaan** tekstiosassa.

Muut henkilöstömenot:

Budjetointiohjelma sisältää laskentakaavat, jotka laskevat henkilösivukulut voimassa olevien sivukulu- ja eläkemaksuprosenttien mukaan.

Kiinteistöt:

Kunnan kiinteistömässasta huolehditaan. Tarpeettomista kiinteistöistä luovutaan ja tarvittaessa rakennetaan uusia kiinteistöjä tai korjataan vanhoja kiinteistöjä. Ensisijaisesti huonokuntoiset ja tarpeettomat kiinteistöt pyritään myymään purkamisen sijaan.

Vuokrat:

Kunnan perimät vuokrat ja taksat tarkistetaan vastaamaan yleistä kustannusten nousua ja investointikustannuksia vastaavaksi.

Sisäiset ja laskennalliset erät:

Sisäiset erät sisällytetään lautakuntien talousarvion määrärahaan tai tuloarvioon. Näitä ovat sisäiset vuokrat, ateria-, siivous- ja kiinteistöpalvelut, palkka-, talous-, ICT- ja hallintomenot. Sisäisistä vuokrista on laskettava kiinteistökohtaiset vuokrat käypien kustannusten mukaisesti sisältäen leasing-maksut ja mahdolliset pääomakulut. Sisäisiin vuokriin ja palveluihin ei saa sisällyttää katetta.

Tulot

Muut korvaukset:

Käyttötalouteen lisätään merkittävät mahdolliset tuet ja avustukset lautakunnan toimesta. Näitä on mm. työllistämistukiaavustukset ja mahdollisten projektien vahvistetut tulot.

Myynti- ja maksutulot:

Myynti- ja maksutulojen muutokset on ilmoitettava ja perusteltava tekstiosassa.

Muut tulot:

Muihin tuloihin merkitään mm. merkittävät tiedossa olevat poistetun käyttöomaisuuden myyntituotot.

Osallistava budjetointi

Kunnassa on otettu käyttöön osallistuva budjetointi. Kuntalaiset ovat saaneet äänestää erilaisia kohteita, joihin haluavat osallistuvaan budjetointiin kohdennetun määrärahan käytettävän. Osallistuvaa budjetointia jatketaan vuonna 2025. Osallistuvaan budjetointiin varataan 10 000 euroa.

Investoinnit ja kalustohankinnat

Investointeja ovat yli 10 000 euron rakennus- ja peruskorjausinvestoinnit, kalustohankinnat tai muut pitkävaikutteiset menot (mm. investointiluonteiset hankkeet). Tätä pienemmät hankinnat kirjataan pääsääntöisesti käyttötalouteen vuosikuluksi. Rajan mukaisesti määritellään, varataanko kalusto- tai tarvikehankintaan määräraha käyttötalouteen vai investointiosaan.

Tilojen perus- sekä vuosikorjausten osalta on määrärahatarpeet ja esitykset perusteluineen toimitettava tekniselle johtajalle ja [käsiteltävä lautakunnassa budjettiesityksen yhteydessä](#).

Tulevia investointeja:

- Kirjasto/liikuntasalin peruskorjaus 2026 (1,3 milj. €)
- Pienten asuntojen rakentaminen Sau-Herran kiinteistöön 2025
- Saukodin remontti/uuden rakentaminen/leasing suunnittelu 70 000 €, rakentaminen 1-1,5 milj. € vuosina 2025 ja 2026. Asia tarkentuu syksyn aikana.
- Martinkylän koulun varaston purku 50 000 €
- Kivitunturin saunan purkaminen 5000 €, uuden saunan rakentaminen 30 000 €
- Salpalinja 65 000 € (JTF-hanke)
- Moottorikelkkareittien sillat 20 000 € (osa tehty vuonna 2024)

6. Konserniyhtiöt, kuntayhtymät ja tytäryhtiöiden talouteen liittyvät

Merkittävien tytäryhtiöiden, osakkuusyhtiöiden ja kuntayhtymien on ilmoitettava **30.9.2024** mennessä arviot tiedossa olevista merkittävistä taloudellisista muutoksista mm. liikevaihdossa, tilikauden voitto/tappio, pitkäaikaisten lainojen lisäykset, investoinnit ja henkilöstömuutokset.